

Družinsko nasilje in izrek prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi v letih 2004 in 2005

Albin Gradišnik

Povzetek:

Namen prispevka:

Namen prispevka je teoretično proučevanje družinskega nasilja, ki ga nekateri v javnosti z različnimi sredstvi zmotno enačijo kot nasilje moža nad ženo. Cilj prispevka je opozoriti, da je potrebno tej problematiki pristopiti celovito in povedati, da je družinsko nasilje nasilje moža nad ženo, žene nad možem, staršev nad otroki, otrok nad starši, otrok med seboj, pa tudi nasilje med istospolnima partnerjema. To nasilje v družini ni samo fizično, ampak tudi psihično, spolno, ekonomsko ter zanemarjanje družinskih članov, zato je potrebno zaščititi žrtev nasilja. Žrtev nasilja za kratek čas zaščitimo z ukrepom prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi, ki je samo prekrške s elementi nasilja veljal med 27.08.2003 in 09.08.2006.

Metodologija:

V teoretičnem delu prispevek govori o oblikah družinskega nasilja, dinamiki ponavljajočih se zlorab skozi krog nasilja in o nerealnih predstavah o nasilju v družini, ki se ohranjajo kljub drugačnim spoznanjem s strani strokovnjakov. Nato se prispevek dotakne vpliva Lune in vzročne zveze z družinskim nasiljem z uporabo Metonove periode lunarno-solarnih mesecev v povezavi z 14 stopenjskim algoritmom za določanje velike noči. Konča pa z ugotovitvami nestrukturiranega intervjuja s policisti.

Ugotovitve:

Podatki o številu prekrškov s področja družinskega nasilja so zbrani iz policijskih evidenc za leta 2002-2005. V tem času je bilo storjenih 18548 prekrškov, ki jih je storilo 17045 kršiteljev. V času okrog Mlaja je bilo 8% več kršitev, kot ostale dni. V letih 2004-2005 je bilo izrečenih 166 prepovedi približevanja, ki jih kar 102 kršitelja nista upoštevala. Policisti so v letih 2004-2005 zaznali težave pri izročanju ključev od stanovanja kršitelja, pri vključevanja centov za socialno delo, ravnanju žrtev in vročanju odločb.

Izvirnost/pomembnost prispevka:

Izvirne so ugotovitve o težavah, ki so jih policisti v letih 2004-2005 zaznali pri izreku prepovedi približevanja. Te so namenjene vsem institucijam, ki se ukvarjajo s področjem družinskega nasilja.

Ključne besede: policija, družina, nasilje, družba, prepoved približevanja, miti, krog nasilja, luna

1 UVOD

V februarju 2008 je bil sprejet Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008). To je avtorja tega prispevka vodilo k drugačnemu razmišljanju o nasilju v osnovni celici družbe - družini, ki smo jo v tradicionalnem smislu najpogosteje pojmovali kot kraj, kamor se posameznik umakne pred napetostmi okolja in tam najde razumevanje, ljubezen, ter podporo s strani družinskih članov. Če bi bilo to res, potem o družinskem nasilju in o raznih oblikah

zavarovanja žrtev tega nasilja nebi razpravljali. Družina torej ni idiličen kotiček v nasilnem in konfliktnem svetu, ampak je socialna skupina z inherentno visoko stopnjo konfliktov in stresov.

Nasilje v družini kot ena podvrsti nasilja velja danes v kriminologiji, viktimologiji in kazenskem pravu za enega osrednjih problemov kriminalitetne politike, posledično pa tudi raziskovalnega zanimanja na področju kazenskega prava, kriminologije in viktimologije.

Ko govorimo o preprečevanju kriminalitete in viktimologiji imamo v mislih razne oblike preprečitve. Poznamo primarno, sekundarno in terciarno preprečitvo. S primarno preprečitvo označujemo aktivnosti načrtovanja in oblikovanja okolja, samovarovanja v soseski, vpliv medijev na kriminaliteto in občutek varnosti. Pod sekundarno preprečitvo smatramo napovedovanje prestopništva, preprečevanje kriminalitete in drog. V to skupino preprečitve uvrščamo tudi v skupnost usmerjeno policijsko delo in situacijsko preprečitvo. V terciarno preprečitvo pa uvrščamo razne oblike onemogočanja, nadziranja in elektronskega nadziranja.

Nasilje v družini nikoli ni osamljeni primer, temveč vzorec ponavljajočih se zlorab. Temu nasilju v osnovni celici družbe, kar družina vsekakor je, je sledila tudi zakonodaja. Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o policiji (2003) sredi leta 2003 je bil uzakonjen ukrep »prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi«, zoper storilca, ki je storil prekršek z elementi nasilja, če so obstajali razlogi za sum, da bo ta storilec prekrška ogrozil življenje, osebno varnost ali svobodo osebe, s katero je ali je bil v bližnjem razmerju. Ukrep, ki je vključeval samo prekrške je veljal do sredine leta 2006, ko se je razširil še na kazniva dejanja. Tudi prispevek se bo pri obravnavi družinskega nasilja osredotočil le na čas, ko je ta ukrep veljal le za prekrške, to je za leti 2004 in 2005 in na težave, ki so jih policisti takrat zaznali.

2 DRUŽINSKO NASILJE

V besedni zvezi družinsko nasilje se skrivata dve besedi in sicer besedi »družina« in »nasilje«. Beseda »družina« v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (2006) pomeni par z otroki, ali brez njih. Beseda »nasilje« pa pomeni dejaven odnos do koga, značilen po uporabi sile, ali pritiska.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (2004) pravi, da je družina življenjska skupnost staršev in otrok, ki zaradi koristi otrok uživa posebno varstvo. Kazenski zakonik (2004) razširja pojem družine, saj govori o bližnjem razmerju med storilcem in oškodovancem, ter pravi, da v to skupino spadajo zakonec, krvni sorodnik v ravni vrsti, brat ali sestra ali drugi krvni sorodnik v stranski vrsti do vštetega tretjega kolena, sorodnik po svaštvu do vštetega drugega kolena, posvojitelj ali posvojenec, rejnik ali rejnec ali druga oseba, s katerimi živi storilec v skupnem gospodinjstvu. Ta razširitev je pomembna saj v današnjem času govorimo o nasilju v družini v heteroseksualni ter homoseksualni skupnosti.

2.1 Oblike družinskega nasilja

Zmotno je enačiti družinsko nasilje kot nasilje moža nad ženo, kar v javnosti z različnimi sredstvi propagirajo nekateri. Tej problematiki je potrebno pristopiti celovito in povedati, da je družinsko nasilje nasilje moža nad ženo, žene nad možem, staršev nad otroki, otrok nad starši, otrok med seboj, pa tudi nasilje med istospolnima partnerjema (Kersnik, 2004). To nasilje v družini pa ni samo fizično, ampak tudi psihično, spolno in ekonomsko ter zanemarjanje družinskih članov.

2.1.1 Fizično nasilje

Fizično nasilje je po policijskih statistikah najbolj obravnavana vrsta nasilja. Začne se navadno s klofuto, brco, lasanjem, nadaljuje z obmetavanji z raznimi predmeti vse tja do brutalnega pretepanja, ki povzroči telesne poškodbe, včasih pa celo smrt. Poškodbe, ki jih povzroča fizično nasilje se stopnjujejo vse od vreznin, prask, modric do zlomljenih kosti, splavov, trajne invalidnosti in podobno. Poleg tega fizično nasilje povzroča tudi posledice, ki so značilne za psihično nasilje, kot so pomanjkanje energije, kronična zaskrbljenost, neučinkovitost, depresivnost, nezanimanje za spolnost, strah za življenje, napadi panike in podobno (Ženska svetovalnica, 2006). Za preprečevanje teh oblike nasilja je potrebno, da ustrezne službe prepoznajo te »simptome« fizičnega nasilja in žrtvi, ki si sama večkrat ne zna pomagati stopijo nasproti.

2.1.2 Psihično nasilje

Povsem običajno je, da se med družinskimi člani občasno pojavljajo nesoglasja, toda če se vzorec vedenja, s katerim eden od družinskih članov vedno doseže tisto, kar hoče na račun drugega, njegovih pravic, prepričan in želja, ponavlja ta svoj pritisk za dosego svojih ciljev vedno znova, govorimo o psihičnem nasilju. Pod psihičnim nasilje štejemo žalitve, zaničevanje, grožnje s fizičnim nasiljem, poniževanja, nasilnost do bližnjih oseb, mučenje domačih živali, razbijanje določenih predmetov, »tih dnevi« in podobno (Ženska svetovalnica, 2006). »Simptomi« psihičnega nasilja so podobni kot pri fizičnem nasilju

2.1.3 Spolno nasilje

Spolno nasilje je nasilje, ki prevzame obliko seksualnosti. Žrtve spolnega nasilja so ponavadi pripadniki in pripadnice šibkejših članov v družini (ženske, otroci, fizično in telesno prizadeti). Gre za siljenje v neželene spolne odnose, prisilno sodelovanje v določenih spolnih dejanjih, spolno občevanje po fizičnem napadu, spolne zlorabe otrok in podobno.

2.1.4 Ekonomsko nasilje

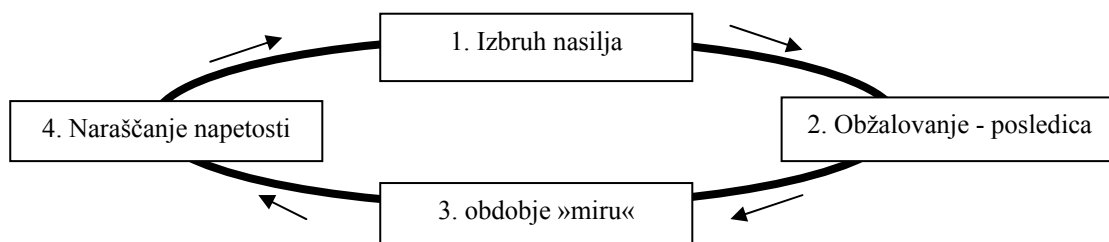
Ekonomsko nasilje se zrcali tudi v življenju posamezne družine. Ekonomsko šibkejši člani družine tovrstno nasilje sicer (v večini primerov) dokaj hitro opazijo a se ravno tako hitro z njim tudi "sprijaznijo". Ko postanejo odnosi v družini nevzdržni, je ravno ekonomska neenakost šibkejših članov družine tista, ki jim v največji meri preprečuje, da bi tak odnos (sobivanje z drugimi družinskimi člani) zapustili. Tudi Šajaković (2006) pravi, da se z globalizacijo sodobne družbe v sodobno družino selijo vrednote, ki presegajo klasično strukturo, vlogo in značaj le-te. To pomeni, da brez ekonomske neodvisnosti, danes v sodobni družbi težko preživijo.

2.1.5 Zanemarjanje družinskega člana

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008) govori še o zanemarjanju, kot oblika nasilja v družini. Zanemarjanje je oblika nasilja, kadar oseba opušča dolžno skrb za družinskega člana, ki jo potrebuje zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih ali drugih osebnih okoliščin.

2.2 Krog nasilja

Nasilje v družini nikoli ni osamljen primer, temveč vzorec ponavljajočih se zlorab. Za tako nasilje v odnosih je značilna dinamika v kateri si različna obdobja najlažje predstavljamo v obliki kroga, ki ga imenuje kot »krog nasilja« (Van der Ent in drugi, 2001). Ta ugotovitev je zelo pomembna, ko govorimo o preprečevanju negativnih ravnanj in viktimologiji. Van der Ent in drugi (2001) pravijo, da je razvoj nasilja odvisen od obeh partnerjev, ki sta vpletena v ta proces. Storilec nasilja in žrtev nasilja sta v interakciji, tako, da ima tudi žrtev določeno vlogo, da do takega nasilja pride.

Slika 1: Krog nasilja (Van der Ent in drugi, 2001, 30-33)

Zgoraj predstavljena obdobja nasilja se ves čas ponavljajo. Ta obdobja imajo naslednje značilnosti:

1. **izbruh nasilja** – Napetost med udeležencema nasilja je prevelika. Tudi žrtev krivi sebe, ker ji s svojimi dejanji ni uspelo ustaviti nasilja. Pride do ene od zgoraj opisanih oblik nasilja (fizično, spolno, psihično, ekonomsko nasilje).
2. **Obžalovanje, posledica** – V tem delu krožnega cikla pride do obžalovanja nasilneža. Storilec se za »neljubo« dejanje opraviči. Žrtvi obljubi, da se tako dejanje več ne bo ponovilo. Žrtev prepriča, da ga je izzvala v tako dejanje.
3. **Obdobje »miru«** - Žrtev nasilja »pozabi« na dogodek. Storilec se tudi drži danih obljub. Žrtev je prepričana, da bo lahko preprečila nove izbruhe nasilja.
4. **Naraščanje napetosti** - Če ponovno nastopi obdobje naraščanja napetosti, žrtev poskuša naredi vse, da bi to napetost zmanjšala. Vendar z naraščanjem napetosti izgubi nadzor in krog je sklenjen (ponoven izbruh nasilja).

Iz zgornjega kroga nasilja vidimo, da nasilje v družini ni nekaj slučajnega, ampak gre za dinamični proces.

2.3 Miti o nasilju v družini

Filipčičeva (2002) govori o šestih mitih družinskega nasilja. Avtorica s pojmom »mit« označuje nerealno predstavo o določenem pojavu v družini, ki pa ni nujno pozitivna, kar je sicer v splošnem značilnost za mit. Gre za splošno sprejete predstave o nasilju v družini, ki se ohranjajo kljub drugačnim spoznanjem s strani strokovnjakov.

Mit št. 1 – Sinonima za družino sta varnost in zasebnost

Tak mit o varnosti v praksi ne drži, saj raziskave kažejo, da je družina eden od najnevarnejših krajev. Verjetnost, da bomo žrtev fizičnega, psihičnega, ali spolnega nasilja je ravno v družini največja. Razlog za takšno stajanje je zagotavljanje ekonomskih dobrin, »bitke« med spoloma in razlik med generacijami, ki živijo skupaj v družini. Družina tudi ni utrdba zasebnosti v katero drugi posamezniki, ali država nebi imela vstopa. Nasprotno, država je ves čas prisotna. Sodeluje v fazi nastajanja (civilna poroka) in prenehanja družine (razveza). V družino vdira preko zdravstvenega, socialnega, kazenskoopravnega, izobraževalnega in davčnega sistema.

Mit št. 2 – Alkohol je zelo pogost vzrok nasilja v družini

V Ameriki je bila narejena analiza na več kot 5000 ameriških parih, ki je ugotovila, da sta alkohol in nasilje v družini povezana, vendar niso našli neposredne vzročne zveze med tema dejavnikoma. Avtorja te raziskave, ki je bila narejena leta 1995, sta ugotovila, da alkohol ni edini in tudi ni najpomembnejši dejavnik nasilja v družini. Prekomerno pitje alkohola navadno povzročijo drugi dejavniki. Med njimi pomembno mesto zajema kulturna raven

skupnosti, katere člani so pripadniki posamezne družine. V določenih kulturah so zakoreninjene norme, ki nasilje opravičujejo, kot obliko moškosti, na primer v patriarhatih.

Mit št. 3 – Malo žensk zapusti partnerja zaradi nasilja. Ženske potrebujejo in uživajo v nasilju, saj so mazohistične in spodbujajo nasilno vedenje svojih partnerjev

Res je, da se žrtev v večini primerov težko odloči za zapustitev nasilneža. Vzroki za takšno stanje različni avtorji vidijo v pritiskih širše družine, ali okolja. V prepričanju, da je za otroke boljše, če ima otrok oba starša, ter v verskem prepričanju, da mora ostati družina skupaj »v dobrem in slabem«. Avtorji razloge vidijo tudi v strahu, da bo partner uresničil grožnje v primeru »razpada« družine, s katerimi grozi. Največkrat pa je razlog za vztrajanje v taki zvezi ekonomska neodvisnost. Vse zgoraj naštetu tako ne govori o mazohistični naravnosti žensk.

Mit št. 4 – Nasilje v družini je značilno le za heteroseksualne življenjske skupnosti

Tudi ta mit ne drži, saj je nasilje prisotno tudi v lezbičnih in gejevskih življenjskih skupnostih. Nekateri avtorji navajajo, da je nasilja približno enako, kot v heteroseksualnih skupnostih. Govorijo celo, da so lezbijke agresivnejše od gejev, ali od heteroseksualnih žensk. Pa tudi pojavne oblike nasilja v homoseksualnih skupnostih so enake (fizično, spolno, psihično, ekonomsko nasilje, ter zanemarjanje), kot v heteroseksualnih.

Mit št. 5 – V družini je nasilen moški, ženske in otroci pa so le žrtve

V družini so nasilne tudi ženske, tako da ta mit ne drži, saj poznamo celo sindrom pretepenega moža. Res je, da je fizično nasilje s strani moških bolj vidno na zven, saj so ženske fizično šibkejše in so poškodbe, ki jih ženske povzročijo moškim manjše. Po mnenju Filipičeve (2002) so raziskave pokazale, da ženske povzročijo dosti več psihičnega in verbalnega nasilja, kot moški. Nasilje ženske nad moškimi pa je lahko povezano s tako imenovanimi kriminogenimi dejavniki, ko se dolgoletna žrtev spremeni v storilca. Pa tudi otroci v družini so večkrat nasilni nad starši, ali pa med seboj. Starši so veliko krat žrtev fizičnega in psihičnega nasilja s strani svojih otrok. Ostajajo celo primeri, ko otrok ubije svojega roditelja.

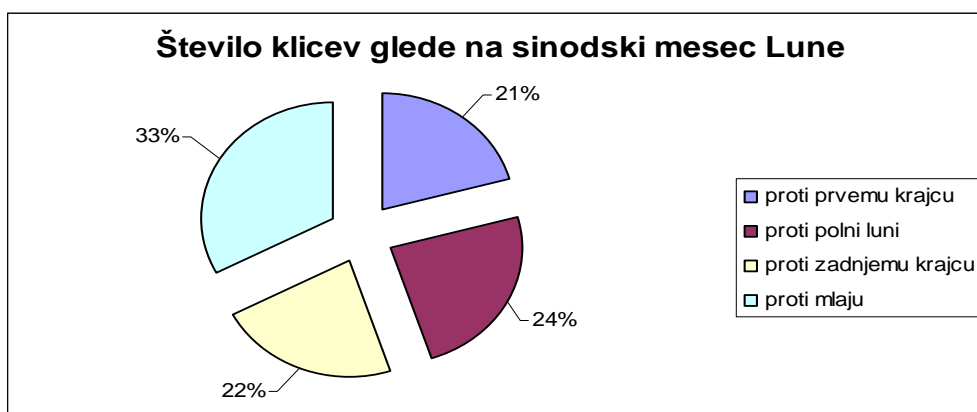
Mit št. 6 – Nasilje v družini bi se zmanjšalo z ostrejšim obravnavanjem nasilnežev

Generalno preventivna funkcija države (odvrčanje storilcev od teh dejanj) se v raziskavah ni pokazala kot učinkovita, saj ne prispeva k zmanjšanju kriminalitete in drugih negativnih ravnanj. Tudi raziskave o specialno preventivnih učinkih kažejo, da se z zastraševanjem ne da zmanjšati nasilnih dejanj v družini.

2.4 Vpliv Lune in družinsko nasilje

Nekateri bralci tega prispevka bi morda rekli, da vpliv Lune ne sodi v to »resno« analizo. Analiza ni namenjena le premetavanju že znanih podatkov, ampak je njeni osnovni namen pogled naprej. Tu nas zanima ali je potrebno imeti v določenih dneh več policistov na razpolago za obravnavanje družinskega nasilja, ali ne.

Vpliv Lune so raziskovali mnogi znanstveniki. Tako sta ameriška znanstvenika Liber in Angel objavila knjigo pod naslovom Moč Lune, ki opisuje povečanje kriminala, agresij in porast psihičnih obolenj, itd. To delo natančno opisuje proces vpliva Lune na človeški organizem iz vidika povečanja in zmanjšanja vode v celicah in v drugih sestavinah tkiva (biološko plimovanje). To povzroči duševno napetost, ki vpliva na naše obnašanje v službi in privatnem življenju. Enako je ameriški psihiater Leonardo Ravica odkril velik vpliv Lune na človekovo obnašanje, razpoloženje, biološke funkcije, predvsem v fazi proti Mlaju. Ugotovil je tudi, da se v tem času poveča bitje srca. Te svoje ugotovitve razlaga s tem, da je človek sestavljen iz istih elementov kot Zemljina površina, kar pomeni, da vsebuje približno 60% vode in 40% čvrstih sestavin (Bakič, 1990).

Graf 1: Število klicev na OKC PU Maribor glede na sinodski mesec Lune v letih od 2002 do 2005

Graf 1 prikazuje število klicev na telefonsko številko 113 na območju Policijske uprave Maribor v letih 2002-2005 v povezavi družinskega nasilja glede na sinodski mesec Lune. Pri tem je bila uporabljena Metonova perioda lunarno-solarnih mesecev v povezavi z 14 stopenjskim algoritmom za določanje velike noči (Ducman, 2004). Graf kaže, da so morda imeli določeni raziskovalci na nek način prav, ko so trdili, da Luna vpliva na človeško vedenje predvsem v fazi proti Mlaju (Lune na nebu ne vidimo). Newtonov zakon o gravitacijski sili pravi, da se telesa med seboj privlačijo. Izračunali smo, da 80 kg človeka v času Mlaja Luna in Sonce privlačita s silo 0,48 N. V času Polne lune pa le 0,46 N. To pomeni, da je v času Mlaja vpliv teh dveh nebesnih teles večji, kar je pokazala tudi analiza števila klicev povezanih z družinskim nasiljem, saj so se le-ti povečali za 8% v primerjavi na ostale dni. To pa je kar veliko število povečanja družinskega nasilja, zato lahko rečemo, da gre za pomemben podatek pri načrtovanju dela po tej problematiki. Povedano drugače, v času proti Mlaju imajo policisti 8% več dela z problematiko družinskega nasilja. Nadalje se iz grafa vidi, da pa Polna luna nima nekega vpliva na vedenje ljudi, kot to neki trdijo. Slednje je potrdila tudi raziskava Avstrijskih znanstvenikov, ki je analizirala 500000 delovnih nesreč v letih od 2000 do 2004. Fizik in astronom Robert Seeberger iz te skupine znanstvenikov trdi, da Polna luna ne vpliva na verjetnost delovnih nesreč (ZNR, 2007).

3 PREKRŠKI IN KAZNIVA DEJANJA POVEZANA Z DRUŽINSKIM NASILJEM

V Republiki Sloveniji je veliko dejanj predpisanih kot prekršek, čeprav se v nekaterih drugih evropskih državah obravnavajo kot kazniva dejanja. Zakon o prekrških (2006) določa, da je prekršek dejanje, ki pomeni kršitev zakona, uredbe vlade, ali odloka samoupravne lokalne skupnosti, ki je kot tako določeno kot prekršek in je zanj predpisana sankcija. Razvoj prekrškov kaže, da se prekrški vedno bolj oddaljujejo od upravnega področja in se približujejo kazenskemu področju (kazensko pravo v širšem smislu). Zato se tudi definicija prekrška vedno bolj približuje definiciji kaznivega dejanja. To ugotovitev podkrepi Kazenski zakonik Republike Slovenije (2004), ki kaznivo dejanje definira kot protipravno dejanje, ki ga zakon zaradi njegove nevarnosti določa kot kaznivo dejanje in hkrati določa njegove znake ter kazen zanj. Zato je potrebno pri preprečevanju kriminalitete v okviru družinskega nasilja obravnavati tako prekrške, kot kazniva dejanja s tega področja.

3.1 Prekrški

Prekrški, ki se navezujejo na družinsko nasilje se ne dogajajo samo za zidovi domačega stanovanja, ampak so prisotni tudi na javnih krajih, saj storilec, ki živi v bližnjem razmerju z žrtvijo, le-to lahko »napade« kjerkoli. Kot prekrški povezani z družinskim nasiljem so bili v

letih 2004 in 2005, katerim se posveča ta prispevek, določeni predvsem v Zakonu o prekrških zoper javni red in mir (2003). Po tem zakonu gre predvsem za kršitve 1. odstavka 10. člena, ki pravi, kdor se na javnem kraju ali na prostoru, kjer vzdržuje red in mir organizacija ali državni organ, pretepa ali sodeluje v pretepu ali vede na posebno drzen, surov, nesramen ali žaljiv način, kršitve 1. odstavka 11. člena, ki pravi, kdor se prepira, vpije ali kako drugače nespodobno vede na javnem kraju ali prostoru, kjer vzdržuje red organizacija, ali državni organ, ter kršitve 4. odstavka 11. člena, ki pravi, kdor občutno moti okolico s hrupom, ropotom ali z razgrajanjem, kdor na nedovoljen način občutno moti mir ali ogroža varnost kakšne osebe v zasebnem prostoru ali kdor kakorkoli moti nočni mir in počitek. Poleg navedenih zakonskih določil mora biti podan še utemeljen sum, da je oseba (storilec) storila prekršek z elementi nasilja, ter, da sta storilec in žrtev v bližnjem razmerju, saj drugače ne gre za družinsko nasilje.

V nadaljevanju si bomo ogledali problematiko družinskega nasilja v Republiki Sloveniji skozi segment števila prekrškov, obravnavanih oseb in pridržanih oseb v letih od 2002 do 2005.

Tabela 1: Problematika družinskega nasilja glede prekrškov (vir: FIO in SUP PU Maribor)

PROBLEMATIKA DRUŽINSKEGA NASILJA GLEDE PREKRŠKOV V REPUBLIKI SLOVENIJI															
Policijska uprava	Število kršitev					Število obravnavanih oseb					Število pridržanih				
	2002	2003	2004	2005	Skupaj	2002	2003	2004	2005	Skupaj	2002	2003	2004	2005	Skupaj
PU CELJE	292	435	271	340	1338	265	394	245	317	1221	52	66	32	25	175
PU KOPER	96	114	111	148	469	90	107	101	138	436	42	46	46	31	165
PU KRŠKO	52	137	112	119	420	50	121	100	108	379	10	18	22	9	59
PU KRANJ	278	287	443	462	1470	248	261	387	383	1279	58	62	84	51	255
PU LJUBLJANA	775	224 1	206 3	189 6	6975	706	202 5	182 5	173 3	6289	104	324	320	110	858
PU MARIBOR	550	835	659	772	2816	515	789	605	726	2635	148	192	172	83	595
PU MURSKA SOBOTA	588	711	702	621	2622	564	673	662	601	2500	120	176	176	47	519
PU NOVA GORICA	264	212	124	200	800	243	196	118	190	747	46	70	24	26	166
PU NOVO MESTO	194	257	202	174	827	187	246	199	166	798	26	44	36	25	131
PU POSTOJNA	74	98	73	39	284	69	91	71	39	270	14	18	16	5	53
PU SLOVENJ GRADEC	106	129	148	144	527	104	120	134	133	491	20	36	36	12	104
SKUPAJ	3269	5456	4908	4915	18548	3041	5023	4447	4534	17045	640	1052	964	424	3080

Tabela številka 1 prikazuje problematiko (znanega, oziroma prijavljenega) družinskega nasilja preko števila storjenih prekrškov. Iz tabele vidimo, da se je v povprečju v Sloveniji na 10 000 prebivalcev zgodilo 23,2 prekrškov, ki smo jih obravnavali kot družinsko nasilje, katere je storilo 21,3 oseb. To pomeni, da so nekateri storilci, glede na letno povprečje, storili več prekrškov s tega področja. V letih 2002-2005 smo v povprečju pridržali vsakega 4 kršitelja družinskega nasilja na 10 000 prebivalcev. To so bili kršitelji, ki s kršitvijo niso prenehali, kljub zakonitim ukazom policistov, da s takšnimi dejani prenehajo. Ker pa ta ukrep ni bil dovolj, da se zaščiti žrtev, ter da se prepreči nadaljnjo kršitev, je država preko zakonodajalca dala policiji, v drugi polovici leta 2003, pooblastilo, da storilcu (prekrška) družinskega nasilja izreče ukrep prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi, ter s tem obvaruje žrtev pred nadaljnjim nasiljem.

3.2 Kazniva dejanja

Kazniva dejanja, ki zajemajo družinsko nasilje so zajeta v Kazenskem zakoniku Republike Slovenije (2004) in se praktično navezujejo na vsa poglavja v tem zakoniku. Največ kaznivih dejanj z elementi družinskega nasilja je zajetih v poglavju o kaznivih dejanjih zoper življenje in telo, kjer so opredeljena tako imenovana najhujša kazniva dejanja (umor, uboj, telesne poškodbe, ipd.). Nadalje najdemo kazniva dejanja povezana z družinskim nasiljem v poglavju o kaznivih dejanjih zoper človekove pravice in svoboščine (predvsem gre za ogrožanje varnosti in grdo ravnanje). Veliko kaznivih dejanj s tega področja je opredeljenih tudi v poglavju o kaznivih dejanjih zoper spolno nedotakljivost, v poglavju zoper zakonsko zvezo, družino in mladino, ter nenazadnje tudi v poglavju zoper premoženje. Posebej je potrebno opozoriti še na poglavje o kaznivih dejanjih zoper javni red in mir, kjer je opredeljeno kaznivo dejanje nasilništva, ki se pretežno uporablja v povezavi z družinskim nasiljem.

V nadaljevanju tega prispevka pa bomo govorili predvsem o izreku prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi, ki se je v letih, ki jih obravnava ta prispevek lahko izrekel le ob storitvi prekrška z elementi nasilja, zato posameznih kaznivih dejanj na tem mestu ne bomo podrobneje razčlenjevali.

4 UKREP PREPOVEDI PRIBLIŽEVANJA DOLOČENEMU KRAJU ALI OSEBI

Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o policiji (2003) je bilo uzakonjeno novo pooblastilo, ki daje policistom možnost izrekat tako imenovano prepoved približevanja določenemu kraju ali osebi. Če je bilo še pred leti zelo težko poskrbeti za varnost žrtve, razen če kršitelj ni bil pridržan, je z novim pooblastilom nekoliko drugače. Sedaj je kršitelj tisti, ki se mora takoj odstraniti in zapustiti dom oziroma kraj bivanja (Gradišnik, 2006).

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o policiji (2003) v 20. členu dodaja nov 39a. člen, ki govori, da smejo policisti odrediti prepoved približevanja določenemu kraju oziroma osebi, ki je kršitelj namerno ne sme prekoračiti, če je podan utemeljen sum, da je kršitelj storil prekršek z elementi nasilja ali je bil zaloten pri takem prekršku in obstajajo razlogi za sum, da bo ogrozil življenje, osebno varnost ali svobodo osebe, s katero je ali je bil v bližnjem razmerju vključno z izvenzakonskim partnerjem, kar policisti ugotovijo zlasti na podlagi dotedanjšega grdega ravnanja kršitelja, iz okoliščin, ki jih policisti neposredno zaznajo ob prihodu na kraj dogodka, zbranih obvestil od žrtev ali prič in podatkov centra za socialno delo. Kot kraj prepovedi se določi kraj, kjer žrtev stanuje, dela, se izobražuje, je v varstvu ali se vsakodnevno giblje. Prepoved približevanja določenemu kraju oziroma osebi zajema tudi prepoved nadlegovanja po komunikacijskih sredstvih, na kar se kršitelja posebej opozori. Sama konkretizacija tega ukrepa iz Zakona o policiji pa je opisana v Pravilniku o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi (2004).

Iz opisanega je razvidno, da se je od 27.08.2003 (začetek veljavnosti Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o policiji (2003)) do 09.08.2006 (začetek veljavnosti Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o policiji (2006a)), prepoved približevanja lahko izrekla, če sta kumulativno izpolnjena naslednja pogoja:

1. **prekršek z elementi nasilja**
2. in obstajajo razlogi za sum, da bo kršitelj (storilec) ogrozil življenje, osebno varnost ali svobodo osebe, s katero je ali je bil v **bližnjem razmerju** vključno z izvenzakonskim partnerjem.

Ukrep prepovedi približevanja se lahko izreče tudi proti mladoletnemu kršitelju in osebi, ki ji je vzeta poslovna sposobnost, saj je namen tega pooblastila preprečiti nadaljnjo nasilje. Če so žrtve nasilja starši strani mladoletnikov, ali zakoniti zastopniki kršitelja, se nemudoma obvesti Center za socialno delo, da poskrbi za oskrbo za takega kršitelja. Pred izrekom ukrepa je potrebno ugotoviti, ali obstajajo okoliščine za takšen izrek. Te okoliščine policisti ugotovijo na podlagi dosedanjega grdega ravnanja kršitelja z žrtvijo, iz okoliščin, ki jih neposredno zaznajo na kraju kršitve, z zbiranjem obvestil od žrtve ali prič in na podlagi podatkov Centra za socialno delo. Sam izrek prepovedi približevanja se odredi ustno na kraju kršitve. Kršitelj mora vedeti, da se mora odstraniti iz stanovanja (kraja kršitve) in da se tja ne sme vrniti pred določenim rokom. Poleg tega pa mora biti seznanjen z razdaljo do katere se ne sme približati žrtvi (50 do 200 metrov). Kršitelja se obvesti še, da mu bo v roku 6 ur po ustni vročena pisna odredba. Policisti lahko takšen ukrep izrečejo za čas do 48 ur. Preiskovalni sodnik, ki presoja upravičenost izreka policije, lahko tak ukrep potrdi in ga podaljša še za 10 dni. Na predlog žrtve pa se tak ukrep lahko podaljša še do 60 dni.

Ukrep prepovedi približevanja je zagledal luč življenja konec avgusta leta 2003. Do začetka avgusta 2006, ko je bil ukrep prepovedi približevanja zraven prekrškov z elementi nasilja razširjen tudi na kazniva dejanja z elementi nasilja, je bilo na območju naše države izrečenih 262 takih ukrepov prepovedi približevanja.

Tabela 2: Število izrečenih ukrepov prepovedi približevanja (vir: FIO in SUP PU Maribor, * posebna primerjava za leto 2006, le januar - julij)

ŠTEVILO IZREČENIH UKREPOV PREPOVEDI PRIBLIŽEVANJA				
policijska uprava	2004	2005	2006*	SKUPAJ
PU KRŠKO	3	7	2	10
PU POSTOJNA	0	1	3	1
PU SLOVENJ GRADEC	0	17	7	17
PU CELJE	0	40	36	40
PU NOVA GORICA	0	18	6	18
PU KOPER	2	14	4	16
PU KRANJ	2	5	1	7
PU LJUBLJANA	1	21	18	22
PU MARIBOR	1	18	16	19
PU MURSKA SOBOTA	2	1	0	3
PU NOVO MESTO	3	10	3	13
SKUPAJ	14	152	96	166

Iz tabele številka 2 je razvidno, da je bilo največ tovrstnih ukrepov izrečenih na območju treh največjih policijskih uprav v Sloveniji in sicer na območju Ljubljane, Maribora in Celja. Izrek takega števila ukrepov kaže na pravilnost odločitve zakonodajalca, da je tak ukrep uzakonil in s tem dal policiji, sodiščem in centrom za socialno delo dodatno možnost, da preprečijo negativna ravnanja storilcev družinskega nasilja ter s tem zaščitijo žrtev pred takim nasilnežem.

Kršitelj mora upoštevati izrečeno prepoved približevanja. Kot kraj prepovedi približevanja se določi kraj kjer žrtev stanuje, dela, se izobražuje, je v varstvu, ali kjer se vsakdanje giblje. Pri določanju razdalje je potrebno izhajati iz dejstva, da se žrtvi zagotovi varnost, zato mora biti odrejena razdalja prilagojena karakteristikam objekta, naselja in drugim okoliščinam, ki so pomembne za zagotovitev varnosti žrtve. Poleg tega pa je potrebno upoštevati tudi nemoteno opravljanje vsakodnevnih opravil s strani kršitelja (storilca). Seveda ni pa zadostno, da se kršitelju prepove samo fizični kontakt z žrtvijo, saj bi kršitelj v takem primeru lahko nadaljeval s psihičnim nasiljem po komunikacijskih sredstvih (telefonu, internetu, pismih

itd.). Zato se mu prepove tudi tako nasilje. Če kršitelj ne upošteva te odredbe se v skladu z Zakonom o policiji (2006) in Zakonom o prekrških (2006) izreče še dodaten ustrezen ukrep. Ukrep je odvisen od okoliščin kršitve prvotne odredbe. Plačilni nalog se izda, če policist kršitev neposredno zazna. V nasprotnem primeru se izda odločba v hitrem postopku, razen če je z dejanjem nastala telesna poškodba drugi osebi, če predlagatelj rednega sodnega postopka glede na naravo kršitve oceni, da so podani pogoji za izrek stranske sankcije in če gre za mladoletne storilce prekrškov. V tem primeru se poda obdolžili predlog za Okrajno sodišče.

Tabela 3: Pregled izvedenih ukrepov v zvezi neupoštevanja odredbe o prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi (vir: FIO in SUP PU Maribor)

PREGLED IZVEDENIH UKREPOV V ZVEZI NEUPOŠTEVANJA ODREDBE O PREPOVEDI PRIBLIŽEVANJA DOLOČENEMU KRAJU ALI OSEBI V LETIH 2004 IN 2005											
POLICIJSKA UPRAVA	PLAČILNI NALOG				ODLOČBE V HITREM POSTOPKU				PODANI OBDOŽILNI PREDLOGI		ŠTEVILO KRŠITEV - SKUPAJ
	ŠT. IZDANIH PN		ŠT. UGOVOROV		ŠT. IZDANIH ODLOČB		ŠT. UGOVOROV		ŠT. PODANIH PREDLOGOV		
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	
PU KRŠKO	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2
PU LJUBLJANA	0	6	0	0	0	0	0	0	1	0	7
PU MARIBOR	0	29	0	1	0	3	0	9	2	7	41
PU MURSKA SOBOTA	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2
PU NOVO MESTO	0	2	0	1	0	0	0	0	2	0	4
PU CELJE	0	8	0	0	0	1	0	0	0	1	10
PU KOPER	0	3	0	0	0	13	0	1	0	0	16
PU KRANJ	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
PU POSTOJNA	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	2
PU SLOVENJ GRADEC	0	4	0	0	0	6	0	2	0	0	10
PU NOVA GORICA	0	4	0	0	0	2	0	1	0	0	6
SKUPAJ	0	61	0	2	0	26	0	14	7	8	102

Iz tabele številka 3 je razvidno, da sta bila v letu 2004 in 2005 izvedena kar 102 ukrepa v zvezi neupoštevanja odredbe o prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi, kar kaže na dejstvo, da se kršitelj nikakor ne more sprijazniti s tem, da bi prenehal s kakršnokoli obliko družinskega nasilja. Iz iste tabele se tudi vidi, da so bili najbolj »vztrajni« kršitelji na območju Policijske uprave Maribor.

5 DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Problematiko družinskega nasilja je težko na kratko in še vedno jasno in celovito predstaviti. Kljub omejenemu obsegu glede dolžine prispevka pa lahko strnemo, da družinskega nasilja ni možno enačiti kot nasilja moža nad ženo, kar v javnosti z različnimi sredstvi propagirajo nekateri. Tej problematiki je potrebno pristopiti celovito in povedati, da je družinsko nasilje nasilje moža nad ženo, žene nad možem, staršev nad otroki, otrok nad starši, otrok med seboj, pa tudi nasilje med istospolnima partnerjema. Nasilje v družini pa ni samo fizično, ampak tudi psihično, spolno in ekonomsko, ter zanemarjanje družinskih članov..

Nasilje v družini nikoli ni osamljeni primer, temveč vzorec ponavljajočih se zlorab. Za tako nasilje v odnosih je značilna dinamika v kateri si različna obdobja najlažje predstavljamo v obliki kroga, ki ga imenuje kot »krog nasilja«. Ta ugotovitev je zelo pomembna, ko govorimo o preprečevanju negativnih ravnanj. Različni avtorji ugotavljajo, da je razvoj nasilja odvisen od obeh partnerjev, ki sta vpletena v ta proces. Storilec in žrtev nasilja sta v interakciji, tako, da

ima tudi žrtev določeno vlogo, da do takega nasilja pride. Prav vloga žrtve je pomembna prvina raziskav s področja viktimologije.

V javnosti se pojavljajo določene nerealne predstave o tem kaj povzroča družinsko nasilje. Te predstave avtorji imenujejo miti o nasilju v družini. Gre za splošno sprejete predstave o nasilju v družini, ki se ohranjajo kljub drugačnim spoznanjem s strani strokovnjakov.

Newtonov zakon o gravitacijski sili pravi, da se telesa med seboj privlačijo. Izračunali smo, da 80 kg človeka v času Mlaja Luna in Sonce privlačita s silo 0,48 N. V času Polne lune pa le 0,46 N. To pomeni, da je v času Mlaja vpliv teh dveh nebesnih teles večji, kar je pokazala tudi analiza števila klicev, saj so se le-ti povečali za 8%. Ker pa gre tu za zelo male sile se lahko strinjamo z znanstveniki, ki pravijo, da Luna na človeka nima nekega vpliva, ali vzročne zveze z družinskim nasiljem.

Pri obravnavanju družinskega nasilja je potrebno upoštevati dejstvo, da gre za področje, kjer velja nizka stopnja prijavljanja kršitev, saj se žrtve ponavadi sramujejo prijavljati le-te, zaradi mita o »idealnem družinskem okolju«. Statistični podatki o številu najrazličnejših dogodkov (od prekrškov do kaznivih dejanj) na področju družinskega nasilja so zelo nezanesljivi. To potrjujejo tudi ugotovitve, da se žrtve bojijo še hujšega nasilja po prijavi nasilneža (maščevanja). Največkrat pa se pojavi problem finančne neodvisnosti žrtve od storilca. Prav zaradi tega je potrebno vsak primer, ki smo ga zaznali, jemati in obravnavati z vso resnostjo, strokovnostjo in vztrajnostjo. Z samo policijsko intervencijo zadev s področja družinskega nasilja ne bomo uredili. Za rešitev tega problema je potrebna volja in sodelovanje policistov skupaj z drugimi pristojnimi službami (centri za socialno delo, sodišči, lokalno skupnostjo, ipd.).

Policisti smo ugotavljali, da pri izrekanju prepovedi približevanja ne poteka vse gladko. Pri samem izreku prepovedi se pojavijo težave v primeru, ko kršitelj noče izročiti ključev od stanovanja, saj sankcije za tako početje kršitelja ni.

Naslednja težava v letih 2004 in 2005 je bila povezana z vključevanjem centrov za socialno delo v to problematiko, saj se nekateri centri takoj niso vključili v razreševanje tako pereče problematike v družini. Znani so primeri, ko se je center za socialno delo vključil v reševanje šele po nekaj dneh, čeprav je takratna zakonodaja velevala drugače. V nekaterih primerih so bili razlogi za tako »pozno« vključitev centra tudi objektivni, saj se kršitelj ni odzval na vabilo centra.

Zanimiva težava s tega obdobja med leti 2004 in 2005, ki se je pojavila je tudi ta, da so žrtve (oškodovanci), ki se jim kršitelj ne bi smel približati, čez čas »vzele« kršitelja nazaj domov. Kršitelj je bil v tem primeru v prekršku, vendar pa ni predvidene nobene sankcije zoper osebo (žrtev), ki je takšno osebo vzela nazaj (v nekaterih primerih se kršitelj sprva ni želel vrniti domov, na prigovarjanje oškodovane osebe, pa se je vrnil). Potrebno bi bilo določiti sankcijo tudi za takšne primere, saj bi s tem zmanjšali možnost za morebitne zlorabe tega ukrepa (npr. žrtev najprej »vzame« kršitelja nazaj, nato pa o kršitvi obvesti policijo, ki je pristojna za nadzor nad spoštovanjem odredbe o prepovedi približevanja, češ, da kršitelj te odredbe ne upošteva.).

Učinkovitost pri preprečevanju družinskega nasilja je zelo pomembna. Tu ne smemo zanemariti vloge sodišč in tožilstev, ki morajo težiti k čimprejšnjem obravnavanju kaznivih dejanj s področja družinskega nasilja. V zvezi z delovanjem sodišč so se v letih 2004 in 2005 pojavljale težave glede vročanj odločb preiskovalnih sodnikov, ki so presojali oziroma

podaljšujejo izrečene odredbe o prepovedi približevanja s strani policije. V večini primerov so sodišča dala odločbe policistom, da so jih le-ti vročali kršitelju. Pozitivna stran tovrstnega načina vročanja je bila v tem, da so bili policisti takoj obveščeni o odločitvi preiskovalnega sodnika. Negativna stran pa je izvirala iz pravnega vidika, saj za vročanje aktov sodišča policija ni pristojna. Nadalje je bilo potrebno sprejeti dogovor, da sodišče o svoji odločitvi takoj obvesti pristojno policijsko enoto in krajevno pristojni center za socialno delo. V praksi se je namreč zgodilo, da je bil sklep s strani sodišča podaljšan, vendar zaradi vročanja sklepa po pošti ne kršitelj, ne oškodovanec (žrtev), ne policija, in ne center za socialno delo, pravočasno niso vedeli za tak sklep. Razlog je seveda v zelo kratkih rokih.

In nenazadnje so se v letih 2004 in 2005 težave videle tudi v policijskih bazah podatkov, saj transakcije med seboj niso bile povezane. Zaradi tega operativno komunikacijski center, ki je pošiljal policijske patrulje na take intervencije, je le s težka le-te »oborožil« z vsemi potrebnimi informacijami pred izvedbo intervencije.

Na splošno pa menim, da so bile to le začetniške težave povezane z odredbo o prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi, saj je bil ta ukrep v letih 2004 in 2005 še dokaj »mlad«. Ker so se te pomanjkljivosti s časom odpravile, je potrebno omembo teh težav jemati kot spodbudo za nadaljuje delo. Po drugi strani pa so spodbudile različne inštitucije, da so nadaljevale prizadevanja na področju družinskega nasilja, ki je privedlo do sprejetja Zakona o preprečevanju nasilja v družini v letu 2008.

V oddaji Trenja, dne 06.03.2008, z naslovom Ženske o moških je bila izvedena telefonska anketa z zastavljenim vprašanjem »Kdo ima pri vas doma zadnjo besedo?«. Kar 59% odgovorov je bilo, da ima zadnjo besedo ženska (Kuče, 2008). Iz tega bi bilo mogoče sklepati, da morda ženske, za razliko od moških, izvajajo manj fizičnega, zato pa več psihičnega nasilja v družini.

Iz vsega povedanega lahko povzamem, da je preprečevanje problematike družinskega nasilja z vidika preprečevanje kriminalitete in drugih negativnih ravnanj, nujna. Družina je osnovna celica družbe, ki je po ugotovitvah nekaterih raziskav ena od najnevarnejših krajev v življenju posameznika. Verjetnost, da bomo žrtev fizičnega, psihičnega, spolnega, ali ekonomskega nasilja je ravno v družini največja. Zato je po mojem mnenju potrebno prav tu začeti s raznimi oblikami preprečevanja negativnih ravnanj v korist posameznika in družbe.

6 VIRI IN LITERATURA

1. Bakić, O. (1990). *Astrološki uticaj meseca*. Beograd: Biblioteka Nostradamus. II. Izdaja.
2. Ducman, D.E. (2004). *The Calendar-The 5000-year struggle to align the clock and the heavens*. London: (Dolenc, S. prevod). Koledar-5000 let naporov, da bi uskladili uro in nebo. Ljubljana. Studia humanitaris.
3. Filipčič, K. (2002). *Miti o nasilju v družini*. Ljubljana: v zborniku Žrtve, viktimizacije in viktimološke perspektive, urednik Zoran Kanduč. Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
4. Gradišnik, A. (2006). *Družinsko nasilje in izrek prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi*. seminarska naloga. Ljubljana: Univerza v Mariboru. Fakulteta za varnostne vede.
5. *Kazenski zakonik*. (2004). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, številka 95/2004 – uradno prečiščeno besedilo.

6. Kersnik, J. (2004). *Nasilje in zanemarjanje v družini – vloga družinske medicine*, na http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/posebna_porocila/pp-nasilje-junij_2004.vsebina.pdf, 29.02.2008.
7. Kučej, M. (režiser - 2008). *Trenja*. Ljubljana: televizijska oddaja na POP TV, 06.03.2008. Ženske o moških. na http://24ur.com/bin/article.php?article_id=3060258, 08.03.2008.
8. *Pravilnik o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi*. (2004). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, številka 95/2004.
9. Slovar slovenskega knjižnega jezika (2006). Ljubljana: elektronska izdaja. pregledovalnik ASP32, verzija 1.47. Državna založba Slovenije d.d., na <http://www.amebis.si/izdelki/sskj/>, 01.03.2008.
10. Šajaković, I. (2006). *Kuda ide savremena porodica*. Banja Luka: Ekonomska fakulteta v Banja Luki. na http://www.efbl.org/sija/tekstovi/kuda_ide_savremena_porodica.htm, 01.03.2008.
11. Van der Ent, D.W., Evers, T.D., Komduur, K. (2001). *Violence against women – police responsibility*. Ljubljana: prevod Dora Meden, Lorena Božac Deželen, Rado Abutovič, *Nasilje nad ženskami – odgovornost policije*, društvo Ženska svetovalnica.
12. *Zakon o policiji*. (2006). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, številka 107/2006 – uradno prečiščeno besedilo.
13. *Zakon o prekrških*. (2006). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, številka 70/2006 – uradno prečiščeno besedilo.
14. *Zakon o preprečevanju nasilja v družini*. (2008). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, številka 16/2008.
15. *Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*. (2004). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, številka 69/2004 – uradno prečiščeno besedilo.
16. *Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o policiji* (2003). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, številka 79/2003.
17. *Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o policiji* (2006a). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, številka 78/2006.
18. *Zakonu o prekrških zoper javni red in mir* (2003). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, številka 110/2003 – uradno prečiščeno besedilo.
19. ZNR (2007). *Polna luna ne vpliva na delovne nesreče*. Maribor: Večer 22. avgusta 2007, na <http://www.vecer.com/arhiv/default.asp?jezi=SLO&kako=4>, 01.03.2008.
20. Ženska svetovalnica. (2006). na http://www.drustvo-zenska-svetovalnica.si/nasilje_1.php, 26.05.2006.

O avtorju:

Albin Gradišnik specialist policijskega managementa, dela kot policijski inšpektor na Operativno komunikacijskem centru Policijske uprave Maribor. Pred nastopom sedanjega delovnega mesta je bil pomočnik komandirja na Postaji mejne policije Središče ob Dravi, za področje prometne varnosti in mejnih zadev in tujcev. Je soavtor več strokovnih člankov s področja policijskega managementa in organizacije policije, ter izvirnega znanstvenega članka s področja merjenja reakcijskega časa policije.